

महाराष्ट्र राज्य सांस्कृतिक धोरण, २०१०
अंतर्गत बृहन्महाराष्ट्र मंडळांना
अर्थसहाय्य देण्याच्या अनुषंगाने निकष
निश्चित करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
मराठी भाषा विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक-रासांधो-१०१२/प्र.क्र.१२६/२०१२/भाषा-३,
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२.
दिनांक -१७ एप्रिल, २०१५.

वाचा :- शासन निर्णय क्र.पूरक-१०११/१४५/प्र.क्र.६६/२०११/भाषा-३, दिनांक २३.०२.२०११.

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्य सांस्कृतिक धोरण, २०१० मध्ये प्रकरण क्रमांक ४ - भाषा आणि साहित्य अंतर्गत बृहन्महाराष्ट्र मंडळांना अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्याच्या अनुषंगाने खालील मुद्दा समाविष्ट करण्यात आला आहे.

बृहन्महाराष्ट्र : महाराष्ट्राबाहेर अन्य राज्यांत मराठी भाषा, साहित्य आणि मंडळे सहाय्य महाराष्ट्रीय संस्कृती या संदर्भात कार्य करणाऱ्या मान्यताप्राप्त संस्थांना तसेच महाराष्ट्राबाहेर मराठी ग्रंथ प्रकाशनाचे दर्जेदार कार्य करणाऱ्या संस्थांना अर्थसहाय्य देण्यात येईल.

या पार्श्वभूमीवर महाराष्ट्राबाहेरील (बृहन्महाराष्ट्र) अनेक साहित्य संस्थांमार्फत अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्याबाबतचे प्रस्ताव शासनाच्या मुख्यमंत्री सहाय्यता निधी कक्षाकडे / मराठी भाषा विभागाकडे / महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाकडे मोठ्या प्रमाणात प्राप्त होत आहेत. सबब सदर उद्दिष्टांसाठी अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्याच्या अनुषंगाने काही अटी व शर्ती निश्चित करून धोरणात्मक निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र शासनातर्फे, महाराष्ट्राबाहेर मराठी भाषा, साहित्य व संस्कृती वृद्धिंगत होण्यासाठी कार्य करणाऱ्या देशांतर्गत बृहन्महाराष्ट्रातील मान्यताप्राप्त संस्थांना / मंडळांना रु.२०.०० लक्ष (प्रत्येकी रु.२.०० लक्ष च्या मर्यादेत) अर्थसहाय्य मंजूर करण्यास व त्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे कार्यपध्दती व निकष निश्चित करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. **(अ) महाराष्ट्राबाहेरील तथापि देशांतर्गत साहित्य संस्थांना अनुदान देण्याबाबत आखावयाची कार्यपध्दती -**

- १) महाराष्ट्राबाहेरील तथापि देशांतर्गत मराठी भाषा आणि साहित्य विषयक उपक्रम राबविणाऱ्या मान्यता प्राप्त संस्थांना अर्थसहाय्य देण्याच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने, दरवर्षी **माहे एप्रिल** अखेर वृत्तपत्रात जाहिरात देऊन **१ मे ते ३१ मे** या दरम्यान अर्ज मागवावेत व विहित कालमर्यादेनंतर **(१ मे ते ३१ मे)** येणाऱ्या अर्जांचा अनुदानासाठी विचार केला जाणार नाही, याचा स्पष्ट उल्लेख जाहिरातीत करावा.
- २) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने, प्राप्त झालेले अर्ज मंडळाच्या बैठकीत अंतिम निवड करण्यासाठी सादर करावेत व शासन नियमावलीतील सर्व अटींची पूर्तता करणाऱ्या बृहन्महाराष्ट्रातील तथापि देशांतर्गत पात्र ठरलेल्या संस्थांना शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार अनुदान वितरीत करावे.

(ब) महाराष्ट्राबाहेरील तथापि देशांतर्गत मराठी साहित्य संस्थांकरीता निकष -

- १) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाकडे प्राप्त होणाऱ्या, साहित्य संस्कृतीचे संवर्धन करणाऱ्या महाराष्ट्राबाहेरील तथापि देशांतर्गत साहित्य संस्थांच्या अर्जाचा अनुदानासाठी विचार करण्यात येईल.
- २) महाराष्ट्र शासनाकडून अर्थसहाय्य मिळण्याच्या अनुषंगाने अर्जदार साहित्य संस्थांनी अर्ज परस्पर शासनास सादर न करता, विहित नमुन्यात व विहित कालावधीत महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाकडे सादर करणे बंधनकारक राहिल.
- ३) अशा संस्था, संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० आणि सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० अंतर्गत धर्मादाय आयुक्तांकडे नोंदणीकृत असाव्यात. मालकी हक्काने चालविण्यात येणाऱ्या संस्था अनुदानास पात्र असणार नाहीत.
- ४) अनुदानासाठी अर्ज करणारी साहित्य संस्था किंवा मंडळ किमान ५ वर्षे साहित्य क्षेत्रामध्ये कार्यरत असणे आवश्यक आहे.
- ५) अर्जदार साहित्य संस्थांनी अर्जासोबत अर्जाच्या दिनांकापूर्वीच्या पाच वर्षांच्या कामाचा अहवाल जोडणे आवश्यक राहिल.
- ६) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळातर्फे मंजूर होणारे अनुदान फक्त त्या एका संबंधित आर्थिक वर्षासाठी असेल व यासंदर्भातील अनुदानाचे सर्वसाधारण नियम व अटी संस्थांना लागू होतील.
- ७) अर्जदार संस्थेने आपले ध्येय धोरण एकदा स्पष्ट केल्यानंतर व यासंदर्भातील अनुदानासाठीचा प्रस्ताव सादर केल्यावर त्यामध्ये कोणताही बदल करता येणार नाही.
- ८) अर्जदार संस्थेने, संस्थेस मंजूर करण्यात आलेल्या अनुदानाचे उपयोजन प्रमाणपत्र, केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल व त्या वर्षातील जमा खर्चाचा तपशिल विनियोजन विवरणपत्रासह विहित कालमर्यादेत अनुदान मंजूरीच्या वित्तीय वर्ष अखेरपर्यंत महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळास सादर करणे आवश्यक राहिल. अन्यथा सादर संस्था पुढील वर्षी अनुदान मंजूरीसाठी अपात्र ठरेल.
- ९) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने मंजूर केलेले अनुदान संबंधित संस्थेस ज्या प्रयोजनासाठी मंजूर केले आहे, त्याच प्रयोजनासाठी ते खर्च करता येईल. एका प्रयोजनासाठी मंजूर केलेले अनुदान अन्य प्रयोजनासाठी खर्च करता येणार नाही, असे केल्यास ती वित्तीय अनियमितता समजण्यात येईल व अशा संस्थेविरुद्ध गैरव्यवहाराची कारवाई करण्यात येईल.
- १०) अर्जदार संस्थेने मागील किमान ३ वर्षांचे सनदी लेखापालाने (Chartered Accountant) लेखापरिक्षित केलेले लेखा अहवाल महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाकडे सादर करणे आवश्यक राहिल. सनदी लेखापाल अर्जदार संस्थेचा सदस्य नसावा.
- ११) शासनाने दिलेल्या निधीचा उपयोग मराठी भाषा आणि साहित्य विषयक उपक्रम राबविण्यासाठीच करण्यात येणार असल्याचे प्रमाणपत्र संस्थेने देणे बंधनकारक राहिल.

- १२) शासनाने दिलेल्या अनुदानाच्या खर्चाचा हिशोब शासनमान्य अधिकृत लेखापालाकडून सादर करणे संस्थेस बंधनकारक राहिल.
- १३) अर्जदार संस्थेकडील अर्थसहाय्यबाबतची सर्व कागदपत्रे व हिशोब महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई किंवा त्यांचे अधिकारी यांना तपासण्याचा अधिकार असून त्यांनी मागणी केल्यास सर्व कागदपत्रे त्यांच्याकडे तपासणीसाठी सादर करणे आवश्यक राहिल.
- १४) वरील निकषांच्या आधारे अर्जदार संस्थांची निवड करण्याचे अधिकार महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळास असतील.

(क) बृहन्महाराष्ट्र मंडळांनी / संस्थांनी आपआपल्या राज्यात मराठी भाषा आणि साहित्य विषयक उपक्रम राबविण्यासाठी मार्गदर्शक सूचना :-

१. मराठी भाषेचे अंगभूत सामर्थ्य ओळखून, आधुनिक गतिमान युगातील आव्हाने पेलण्यासाठी मराठी भाषा ही ज्ञानभाषा म्हणून सर्वांगाने विकसित करण्याचा साहित्य संमेलनाच्या माध्यमातून विचार व्हावा. मराठी भाषेच्या प्रकृतीला धक्का न लावता जेथे जेथे इष्ट असेल तेथे तेथे तिच्या शब्दसंग्रहाकरिता मुख्यतः संस्कृतचा व गौणतः अन्य भाषांचा अवलंब करून तिची समृद्धी साधणे हे आद्य कर्तव्य समजावे.
 २. अन्य साहित्य संमेलने आयोजित होणाऱ्या भागामध्ये बोलल्या जाणाऱ्या बोली भाषा साहित्य व संस्कृतीचा विचार व्हावा.
 ३. मराठी साहित्याची आवड निर्माण होण्याच्या अनुषंगाने त्या त्या राज्यातील नामवंत साहित्यिक, विचारवंत, कवी, प्रकाशक यांचा परिसंवाद / चर्चासत्र / व्याख्याने आयोजित करावीत.
 ४. मराठी भाषेतील ग्रंथसंपदा सवलतीच्या दरात वाचकांना उपलब्ध करून द्यावी.
 ५. ना नफा ना तोटा तत्वावर मराठी पुस्तक प्रकाशनास मदत करावी.
 ६. मराठी भाषा, साहित्य, संस्कृती व देवनागरी लिपीचे जतन व संवर्धन करण्यासाठी प्रयत्नशील असावे.
 ७. मराठी भाषा विषयक प्रशिक्षण कार्यशाळा, स्पर्धा परीक्षांचे आयोजन करावे.
 ८. मराठी भाषेच्या अभिवृद्धीसाठी कार्य करणाऱ्या मराठी वृत्तपत्र / नियतकालिक / पाक्षिक यांस अनुदान द्यावे.
 ९. मराठी भाषेतील अभिरुची संपन्न साहित्य त्या त्या राज्यातील भाषेमध्ये भाषांतरीत करावे.
३. सदर योजनेचा प्रचार, प्रसार व प्रसिध्दी होण्याच्या दृष्टीने सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ यांनी सर्वतोपरी प्रयत्न करावेत.
४. मराठी भाषेचा विकास, संवर्धन व अभिवृद्धीसाठी काम करणाऱ्या संस्थांना प्रोत्साहन देण्यासाठी, परिच्छेद २ मधील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून वृत्तपत्रात जाहिरात देऊन पात्र संस्थांकडून अर्ज मागविण्याची कार्यवाही सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई यांनी करावी (अर्जाचा नमुना सोबतच्या परिशिष्ट-अ प्रमाणे).
५. महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने अर्जदार संस्थांच्या अर्जांची छाननी करावी व ज्या संस्था वरील अटी व शर्तीची पूर्तता करतील अशा संस्थांना निधीच्या उपलब्धतेनुसार अनुदान उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही करावी.

६. अर्थसहाय्य मंजूर करण्यात आलेल्या साहित्य संस्थांकडून, त्यांनी केलेल्या खर्चाबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र, तसेच केलेल्या खर्चाचा सविस्तर हिशोब घेण्याची सर्वस्वी जबाबदारी सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई यांची राहिल.

७. सदर आदेश हा शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून होतील.

८. या प्रित्यर्थ होणारा खर्च “मागणी क्रमांक झेडएफ-०२, मुख्य लेखाशीर्ष - २२०५ - कला व संस्कृती, ०२ - योजनांतर्गत योजना, (०२) (०१) - राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, (२२०५ ३२१४), ३१-सहायक अनुदान (योजनांतर्गत)” या लेखाशिर्षाखाली टाकण्यात यावा व त्यासाठी उपलब्ध होणाऱ्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २०१५०४१७१५४७५१२७३३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(वृषाली व. सावंत)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
२. मा.मंत्री (मराठी भाषा) यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई,
३. प्रधान सचिव (मराठी भाषा) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
४. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, (लेखापरिक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई,
५. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, (लेखापरिक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर,
६. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
७. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई,
८. वित्त विभाग (व्यय - ४ / अर्थसंकल्प - १४), मंत्रालय, मुंबई,
९. अध्यक्ष, अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळ, पुणे,
१०. अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई,
११. सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई,
१२. अवर सचिव (अर्थसंकल्प), मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१३. भाषा-३ (संग्रहार्थ).

"परिशिष्ट - अ"

बृहन्महाराष्ट्रातील संस्थेने अनुदानार्थ करावयाचा अर्ज

- १) संस्थेचे नाव व पत्ता :-
- २) संस्थेचा नोंदणी क्रमांक व दिनांक :-
- ३) संस्थेचे स्वरूप, कार्यक्षेत्र व उद्देश :-
- ४) संस्थेची घटना / नियमावली आहे काय ?
असल्यास, त्यास शासन मान्यता आहे काय ? :-
- ५) संस्थेचे कार्यकारी मंडळ आहे काय ?
असल्यास, कार्यकारिणीच्या सदस्यांची नावे व पत्ता :-
- ६) संस्थेतर्फे शासकीय/निमशासकीय उपक्रम राबविण्यात
आले आहेत काय ? असल्यास, संस्थेने राबविलेल्या
विविध उपक्रमांची सविस्तर माहिती द्यावी :-
- ७) संस्थेस यापूर्वी शासकीय / निमशासकीय किंवा
खाजगी अनुदान / अर्थसहाय्य प्राप्त झाले होते काय ?
असल्यास, किती व कोणातर्फे ? :-
- ८) सनदी लेखापालाकडून संस्थेचे लेखा परिक्षण
करून घेतलेले आहे काय ? असल्यास, मागील तीन
वर्षांच्या लेखापरिक्षण अहवालाची प्रत सादर करावी :-
- ९) संस्थेने शासनाच्या अटी व शर्तीची पूर्तता केली आहे काय ?
असल्यास, किती अटी व शर्तीची पूर्तता केली आहे ? :-
- १०) संस्थेची इमारत स्वतःच्या मालकीची आहे वा भाड्याची आहे
याबाबतची सविस्तर कागदपत्रे जोडावीत :-
- ११) संस्था अनुदानास पात्र ठरल्यास संस्थेचा धनादेश कोणत्या
नावे काढावयाची अचूक माहिती इंग्रजी व मराठी अशा
दोन्ही भाषेमध्ये द्यावी :-

प्रमाणित करण्यात येते की, संस्थेतर्फे देण्यात आलेली वरील सर्व माहिती सत्य आहे. सदर माहिती खोटी किंवा चुकीची असल्याचे आढळून आल्यास, संस्था शासन नियमानुसार कार्यवाहीस अपात्र ठरविण्यात यावी व सदरहू संस्थेस कोणत्याही प्रकारचे अनुदान / अर्थसहाय्य देऊ नये किंवा यापुढेही देण्यात येऊ नये.

दिनांक :

आपला

ठिकाण :

()
अध्यक्ष / सचिव